

ROMÂNULU.

DIARIU POLITICU, COMERCIALE, LITERARIU.

(ARTICLELE TRAMISE ȘI NEPUBLICATE SE VORU ARDE)

Direptoriul diariului: C. A. Rosetti. — Gerantii raspunzătorii: M. Caludeanu.

Pentru abonare și reclamări se voru adresa la Administratoriul diariului D. C. D. Aricescu, Pas. Român No. 13.

Abonarea pentru districto de . . . 152 lei
Sese lune . . . 76 —
Trei lune . . . 38 —
Abonamentele încep la 1 și 16 ale fie-cării lune.
Ele se facu în districto la corespondenții dia-
riului și prin poste.
La Paris la d. Hallegrain, rue de l'ancien
comédie, 5; pe trimestru 20 franc.
In Austria la directiile postali și la agin-
tele de abonare, pe trimestru 10 fiorin argintu
valutu austriacu.

VINERI,
ANULU VII.
VOIESCE
ȘI VEI PUTE,

Abonara pentru Bucuresti pe an . . . 126 lei
Sese lune . . . 64 —
Trei lune . . . 32 —
Pe luna . . . 11 —
Unu exemplariu . . . 24 par
Ioseintirile linia de 30 litere . . . 1 lei
Ioseintirile și reclame linia . . . 3 lei

Focșiani 1863 Aprile 20.

D-lorū membri ai comunei or. Focșiani.
Mi-ați făcutu onore a-mi adresa
avertimentu pentru plata contribuți-
unii pe sferțulu 4 alu anulu 1863
în sumă de 12 lei.

La acesta nu potū răspunde alta
decātu conformu voturilor adunări
legiuitorie, din 16 Ghenarie și 12
februarie, suntū gata pe minutu să
plătescu contribuțiunea ce sintū da-
toriū pe luna Ghenariu și Fevruariu;
earū pentru viitoriū, pentru ca se nu me
punū contra votulu acea-și adunări,
din 26 Fevruariu, nu me voiū pute
osecuta.

În totū viața mea, amū avutu cea
mai mare și scropuloasă îngrijire ca
să mă supunū orbeste legilorū țerei,
și așa mi-amū și promisū să și ter-
minū cariera mea. Ertati mi darū dacă
refusū de a îndeplini avertimentulu
d-v. Acesta este o trebă de conscien-
ță, o religiune sfântă, la care, de
bună voia mea, nimieni în lume nu mă
va putea aduce a fi necredinciosū.

Priimiți, dd. membri, încredințarea etc.
M. Stamatiu.

Astă-ți Vineri curtea Criminală va
judeca trei procese de Presă. Ce ac-
tivate!

REVISTA POLITICA.

BUCURESCI, 17/7 Priariu
Eforariu

D. Ministru alu instrucțiunii pu-
bliche a datū unu ordinu circularu, prin
care dice Municipalitățiilor din toțe
orașiele, că scōlele vorū fi ținute pe
viitoriū cu cheltuiala comunelorū și că
la casu de refusu ele se vorū inchide.
Acesta mesurā se întinde ș'asupra pen-
sionatelorū întreținute cu din averea
lăsată pentru acestu scopū, de familia
Brâncovenilorū. Ne pare reu, c'acea
circularie atātū de însemnată, nu s'a
publicatū în Monitoriu, căci nu cre-
demū că ne va fi scăpatū noue din
vedere. Afându-ne darū în deplină
nesciință, despre una din cele mai gra-
ve mesurē ce a luatū d. Ministru alu
instrucțiunii publice, suntemū siliți alu
întreba dacă este adeveratū că ordi-
nulu seū conține amenințarea că va

inchide scōlele, de nu vorū voi cetă-
țianii se contribuie la întreținerea lorū?
Nu desbatemū mesura, căci n'o cu-
nōsemū în toțe amănuntele iei; în-
trebāmū însă: la casu de refusu din
partea orașianilorū, cu ce dreptū d-nu
d. Ministru inchide scōlele, inchide o-
chii națiunii, uă orbesce, cândū legile
în vigōre conținū că instrucțiunea se
se dea din veniturile generale ale mi-
nisteriului instrucțiunii publice? Și cu
ce dreptū întinde acestu mesurā și la
scōlele întreținute cu veniturile casate
ad-hoc de către Brâncoveni? Spre a-
lăsa națiunea în nesciință, spre a că-
ca legile înființă și testamentele do-
natoriilorū, sau spre a face propagantā
în favōrea fostei administrațiuni a d-lui
Gr. Bibescu-Brâncoveni, și în contra
administrațiuni Statulu? Cestiunea, an-
că uă datā, fiindū de mare gravitate,
credemū că este dreptū s'oseptāmū
ca Monitoriulū se vorbescă. De va
tăcea, vomū reveni asupra iei.

Buletinulu municipal public
uă adresă a d-lui ministru de in-
terne către Municipaliitate, în care pune
întrebarea de n'ar fi de prisosū a se mai
alege unu membru suplinitu în loculu
d-lui Adrianu demisionatū, avindū în
vedere pucinelu timpū ce a mai ramasū
pînă la alegerea generale. Consiliulu
municipal respunde că astā realizare
este neaparată, din cauza că pînă la
1-iu Iuliu, cândū au a intra în activitate
nouii membri, pōte se demisioneze vre
unul din cei actuali. — Fiă-ne mai în-
tū permisū a aduce aminte că suntū
vre-o șapte lune de cândū consiliulu
actualu este lipsitū de membrii supli-
nitori și cu toțe acestea abia la 27
Martiu a cređutū de trebuință a con-
vocā pe deputații orașului spre anumi
pe membri ce lipsiau și că în totū a-
celū timpū n'au cugetatū de locū la
posibilitatea unei demisioni, această i-
deā le vine tocmai acumū cândū este
numai vre uă lună pînă la alegerea ge-
nerale. După acestā aducere aminte,
vomū protesta, contra calcării de lege
ce prevestesce adresa Municipaliității.
Ea ne spune că membrii actuali au de
soopū a sta în activitate pînă la 1-iu
Iuliu. Legea însă dice curatū că nouii
membri vorū intra în activitate în lu-
na lui Iuliu. Pe lângă acestā s'a-
ducemū încă aminte c'alegerea gene-
rale din 1861 s'a făcutū la 11 Iuliu
și că prin urmare celū mai târziu ter-
menū alu alegerii de estimpū trebuie se
fiā acea-și. Astā peste termele fi-

satū de lege într'ua funcțiune, este a
cădea supțu lovitura art. 155 din Cod.
penale. Sperāmū că d-nii membrii nu
vorū uita acestā și că d-ii deputați de
suburbū le vorū aduce aminte.
Suntū aproape patru lune de cândū
d. Simeon Mihălescu fiindū prefectū la
districtulu Ialomița a prinsū pe unū
Zipa ce guvernulu dicea că este unū
vestitū banditū. D'atunci și pân'acumū
acestū omū a fostū ținutū în arestū pre-
ventivū, fiindā c' d. procuratore n'a
pututū termina instrucțiunea. Patru lu-
ne și nu i-a ajunsū, cândū curtea cri-
minale d'aci în 7 zile terminā trei pro-
cese de prese. Vestitū Zipa, perdindū
răbdarea a lăsatū în pace pe d. pro-
curatore ș'a plecatū. Se spune că elū
dicea d-lui procuratore că lū va lăsa
sănatosū cândū va ncolți codru, și s'a
ținutū de vorbă. Se nu credā d. pro-
curatore că facemū vr'ua analogie sau
apologie între disele lui Zipa și cele
dise în Adunare despre încolțirea co-
drulu, despre ministeriele de vērā și
de iernā. Spunemū lucru precumū este
ș'arētāmū cătū de regulatū și drēptā
este procedura în țera noastră, și cumū
dd. procurori se grăbescū a termina
procesele de presă, darū nu însă și
cele care s'atingū de codru verde.

Berlin, 30 Aprile. Gazeta Ger-
maniei Nordulu scrie: La uă visitā do-
miciliare, făcutā în palatulu deputatu-
lui Comitele Dzialinski, s'a găsitū totū
planulu de organizare a revoluțiunii,
cu numele membrilor Comitatulu Cen-
trale, alu Comisarilorū civili și mili-
tari ș'alū diferitelorū districto. Au-
toritățiile potū fi acumū în stare a lua
mesurele necesare spre a feri Posen
d'unu reu asemenea ca celū din riga-
tulu Polonia.

Paris, 30 Aprile. Diariulu „Fran-
ce“ asicurā că șlegerile pentru cor-
pulū legislativū se vorū face la 31
Maiū. Acestū diariū afirmā, că Ru-
sa va publica unu memorandum asupra
Poloniei, adăogândū ea și Poloniū vorū
publica unū contra memorandumū, com-
plectândū memorandumul rusescū.

London, 1 Maiū. Lordulu Ru-
sell și d. Lazard au anunțatū în șe-
dințele de ieri a camerilorū Lordilorū
și Comunilorū, că a sositū depeșia
domnulu Seward, care declarā, că va
pōrea „Petertoff“ se va da judecāto-
riilorū de prisă, darū că geanta de
postie se va spedia la destinațiune, fā-
rā a se deschide. (Aplause.) Lordulu

Russell a țisū că responsulū de la
Petersburg la nota Engliteriei în privința
Poloniei va sosi dupe câte-va zile. —
Astā-ți bursa remāne închisā.

Torino, 30 Aprile. nopțen.
Regele s'a întorsū din Toscana și a
sositū la Torino. Senatulū a prelun-
gitū imputernicirea pentru budgetulu
provisoriu pînă la finalul lui Maiū.

Brucselū, 30 Aprile. Comisiu-
nea contralā a camerei a datū com-
simțimintulū seū la tratatulu de comer-
ciū prusianū; ea persistā încă, că ta-
rifa duaniarā belgicō-prusianā s'ā nu
dobîndescā putere esecutorie pînă cândū
nu se va efectua tratatulu de comer-
ciū franco-prusianū.

Carlsruhe, 30 Aprile. Gazeta de
la Carlsruhe țice: În urma invitării ca-
binetulu francescū s'a se uni cu notele
Austriei, Engliteriei și Francei în pri-
vința Poloniei, ducatulū Baden a invi-
tatū pe confederațiunea germanā a lua
uă decisiune în acestā cestiune, darū
neputindū isbuti, Baden va lucra acumū
isolatū și pe sēma sa.

Correspondința particulară a ROMANULUI.
Iasi, 1863 Aprile 18.

În fine a începutū pe aice a se
canta numai romanesce și pe la bisericile
cu egumeni greci. Mesura aci n'a pro-
vocatū scandale, fiind grecii în mai micū
numerū de cătū la Bucuresti. Nu scimū
însā cumū se va fi aplicatū la Galați.

Din acestū orașiū ni se scrie uă
veste care ne este anevoiā se o cre-
demū și anevoiā se nu o credemū.
Ni se spune că aginții guvernulu, cu
midlōcele cunoscutē, arū pune pe o-
meni se supțu scriā uă adresă către pu-
terea esecutivā, prin care adresā țera
se descuvințe de purtare Camerei, a-
dresa majorității. Nisce asemenea a-
drese de ce nu se supscriu celū pu-
cînū pe fa ciā, dacă guvernulū crede
că țera le aprobā, le simpte nevoia? —

Țera însă nu simpte nevoia;
întrebese țera pe faciā, fără presiune,
fără scopū determinatū de a avē re-
spunsulū necesariū guvernulu, a tout
p'uix, și responsulū țerei va fi unū
gemetū de durere, uă protestațiune
viuā, multū mai viuā decātu a Camerei.
Dar țera tacē, ea tacē, căci s'au
tânguitū represintanții iei, și ea as-

tēptā se vedā care o să esā rezultatulū
tânguirii Camerei. Ici colea numai du-
rerea uă resbitū pe omeni. Așia suntū
câte-va zile, ca la 200 de meseriani,
petrari, templari, au mersū în glōtā
la M. Sa Domnulu (în lipsă de vre-
unū ministru pe lângā M. Sa) se se
tînguescā că după ce n'au nimica de
lucru, și suntū paritori de fōme,
apoi li se cere birulū câte pe 4 ani
în urmă. De ee, țicu ei, nu ni s'au
cerutū la timpū birulū, și acumū ni
se cere pe câte 4 ani? „De amū a-
vē unde se lucrāmū, și de amū lu-
cra totā vērā, fără să mănāmū și se
trāmū cu familiile nōstre, și încă nu
amū putea cāștiga birulū ce ni se
cere. — Cuțitulū le este la gātū...
Ei au începutū a striga. Li s'au pro-
misū a se trāmite suplica la ministeriū.
S'a promisū și lașilorū că peste
trei lune de țile, mare va fi ferici-
rea în care va inota.

Acestā fericire a începutū se vede,
a se realiza prin scumpirea pāniū, și
prin manținerea la municipalitate a
represintanților abusivū aleși, și con-
statatū de către comisiunea de cere-
tare a guvernulu.

Totū indice de acestā fericire
este, se vede, marea reformā reali-
satā de d-nii nōstri represintați mu-
nicipali. M'asū mira se nu fi aflatū
încā nimica despre acestā mare re-
formā... Pentru cei ce nu o sciu,
voiu spune-o. Ea este relativā la si-
giliū. Nu rideți! În loculu vechiulu
sigiliū alu orașului, turnulū românū
cu delfiniū și cu inscripțiunea: „Mu-
nicipium lassiorum.“ municipaliū nos-
trū au găsitū cu cale se pue pe si-
giliū unū Calū... Rugāmū pe spi-
rituosulū Nichipercea se ne esplice a-
cestā mare reformā municipale, și de
nu cumva șăpatoriulū a greșitū nisce
pārți din capulū acestui nō-
bile animale, emblemā a munici-
paliilorū nōstrii... Ce se fiā acestā?
d-nii municipali și-au pregătītū calū
de fugā seū că acestū calū va servi
de preāblare miilorū de galbeni în-
trebute la casapiile țise municipali?

FOIȚA ROMANULUI

OMENII ONEȘTI.

PARTEA ANTIA.

(Urmare).

Pe cōsta de la medā-nōptē a Al-
pilorū, la câte-va chilometre de loculu
unde ei se afundā în pāmintū dispā-
rindū, este unu orașelu numitū Bon-
nieux. Construitū pe culmea unei ripe
stāncōse, avindū forma unei căpeține de
Zacharu, ca se ajungā cine-va la din-
sulū, este nevoitū a se sui din toțe
pārțile. La prinulū aspectū, cândū
pune cineva piciorulū în stratele sele
deserte, tinōse, roū pavite și inclinate,
și închippuesce că este într'ua țērā unde
miseria domnesce ca uă suveranā. Se
însē. Bonnieux este uă capitale de
Ved. No. de la oraș la 23 Aprile.

cantone, avutū, fōrte avutū chiarū, unde
lipsa n'arece cătū, și unde cerșetō-
ria nici nu esistē. N'are o bineva de
cātū se esā din orașiū ca se rectifice
ideia ce-și face la primā vedere.
Îndatā ce ese afarā din astū ora-
șelū, vede cineva desfășurāndū-se uă
cāmpiā imense, pestrițatā cu miile de
culorū, cari aritā atate produțiuni di-
ferite, cresindū mai fāră cultura pā-
cestū pāmintū fertile. Duđi, rutā, li-
veđi, viie, olivi (maslini) frupte și flori,
tōte crescū aci amestecate și cu abun-
danțā! Pe cōsta rāpede ce duce la
calaoon, torinte dute peste care tre-
ce uă punte din cele mai cutețātōrie
ce s'a veđutū în lume, ajuncatū aci în
trécātū, acumū 20 de secole, de Iuliu
Cesare, alu cărui nume ilū și pōrtā, și
pe care timpulū nu l'ā veđematū încă;
p'acestā cōstā țicemū, în miqū loculu
uă mănuciu de arburi merd și ar-
burē, se țicicē, albe și cochete, uă

multime de căsuțe cu coperișurile ro-
șie, și d'aci ochiulū se întinde pe unū
bassinū de 15 leuce (leghe) diametru,
încongiuratū de munți gradați de mal-
țime, suindū-se mai susū cu cătū se
dēpārtēzā mai multū, și oprinduse nu-
mai la muntele Saint-Bernard, care ar-
tātā în dēpārtare capulū seū albū peste
umerii muntelui Ventoux.

Aste ville, seū mai bine este b a s-
tide, suntū locuite în timpū de noue
lune ale anulu de aristocrațiā urbanā.
În una din cele mai frumoșe și
din cele mai bine situate venise mar-
chisa, de-și făcuse visita la amica ca-
re o primise așia de bine. Întorcin-
du-se acasā, ea cērbetā dacă vonise
notariulū, și de nu adusesse cineva vr'ua
scrisōriā. Și respunserā bā nu. Bine,
țise ea qalāpādāndū-și șiatulū, îndatā
apovonise, se me înșincințatū, seū mai
bine nu se respunșitū că-lū asteptū în
grădinā. Apoi dēșchindū-și biblio-

teca, luā uă carte, care-i eși înainte,
și seđu p'ua bancā lângā unū pavilione
coperitū cu iasomiā și cu flori de care
se rāqima.

Cartea ce luase nu prē era, se
vede, amusante, căci abia citi dōne seū
trei pagini și se puse pe căscatū. Cer-
că de mai multe ori se-și urmeze lec-
tura, darū în dēșertū, ea era preocu-
patā, distrasā, nu cugeta nici cumū la
ce făcea. La celū mai micū scōmotū
ce venia din stratā, își întorcea ca-
pulū, ascultā bu atēnțiune, apoi, ve-
đindū că ce asteptā nu venia, își re-
luā cartea și o resfoia cu uă iritațiune
plinā de impațiință.

Astā scenā se repēti de câte-va
ori; în fine, urindū-i se cu astepta-
rea, se rādicā, își aruncā cartea josū,
strābātū ce pași rāpeđi cōile semenate
pe margine cu merișiorū, smulgindū
mai multū, în locū d'ale culege, flo-
rile se aveau nefericisea d'a se allā
la înalțimea mănēi sele.

Din fericire venirā d'o întrerup-
serā, altrāmintē, d'ar fi duratū nōvele
sele ocupațiunū, vase, rāđiōre tōte ar
fi fostū pe deplinū devastate.

Servitoriulū îi aduse uă scrisōriā.
Ea o citi rāpede cu ochii, și îndatā
figura sea se luminā. — Eramū sigurā,
țise ea, și începu a ride c'unū risū
straniū.

Aci apāru d. Daumas.
Al ecā-te, domnule! strigā ea,
mergindū înaintea lui. Scii că m'ai
făcutū de te-amū asteptatū? —

Îmi pare reu, dōmnā, darū nu
e culpa mea. Chiāmatū la patru leuce
(leghe) d'aci spre a procede la des-
chiderea unū testamentū, nu mi-a fostū
cu puțință a me întorce mai curindū...
Nu scieamū, adause elū, c'aveai ne-
voia de ministerulū meū. Darū acumū
ecā-me cu totulū la ordinele vōstre...
Se vedemū, de ce e vorba?

STUDIE ISTORICE

Consiliarii Principilor.

Istoria popoarelor ne arată că Principii luminați și virtuși au avut de consilieri bărbați ca densii, oameni luminați și virtuși; erau Principii vițioși sau inoranți au fost incongruați de oameni vițioși și inoranți ca densii. Spune-mi cu cine te aduni, ca se-ți spuie cine ești, dice proverbul.

Vom spieci din istoria popoarelor mai multe exemple, pentru susținerea subiectului nostru, faptele fiind mult mai elocinți de cât vorbele.

Deschidem istoria Romei, și dăm tre multimea de principii despoși și mișei, allegem pe Nerone și Tiberiu.

Nerone avuse de preceptorii Buru și pe Seneca, care amându-i, dupe măluria lui Tacitu, însuflaseră elevului lor principii de amantate și de dreptate; daru sēmîța bună se usucă în nisip; ei nu puteau pfae ce natura perversă a puului de tigr. Nerone omori pe fratele seu vitregu, pe preceptorii sei, și chiaru pe mairă; dade apoi focu Romei, pentru simpla plăcere d'a vedea Roma ardându; și încredinându pe evrei ca autorii crimii, puse de-i unse cu păcură și le dade focu.

„Acestu tiranu, dice istoria, își petrecea totu timpul prin locuri de desfrinare, și de degradare în societatea omilor miserabili, ca și densulu, cu care comitea ace scandalose și criminali.”

Tiberiu fu crescutu suptu ochii lui Octavianu, de un preceptoriu elin; daru Sejan, capulu pretorianilor, și consiliariulu seu intimu, îl îndemna la infamie. Nu se joacă cineva ne pedepsitu cu ferele selbatece. Într'ua di tigrulu regale puse d'omori pe Sejan, perfidulu seu consiliariu, și pe Pisone, complicele tiranelor sale; apoi, ca și Nerone, puse de omori pe fratele seu și pe mairă sa.

Asemenea monstria eșind numai în timpul de decadință ai unei națiuni este învederatu că se sfirsesu în modu miserabile. Tiberiu fu sugrumatu de Macrone, succesorulu lui Sejan; erau Nerone, neavindu curagiulu a se uci de singuru, fu ucis de secretariulu seu.

Deschidem istoria Francei. Aici aflăm că din 63 de domnitori, abia vre o patru sau cinci cari au meritatu, titlu de pârini ai poporulu. Vom trece mai înainte în revistă vre câți-va din Principii cei rei.

Carol VII (1403—1461) era unu principe fără capacitate și fără voință, sclav al plăcerilor, și jucăria curtesanilor lingușitori; instrumentu pasiv al cunetabilei d'Armagnac, care, în numele regelui, comitea acte oribile de tiranie. Elu fu guvernatu încă de Giac și Beaulieu, cari fură apoi uciși de cunetabilele Ri-

Marchisa cugelă unu momentu, apoi, fără nici un felu de tranzițiune, dise notariulu:

— Ai prânditu, domnule Daumas?

— Nu încă, domnă.

— Ai bine, atunci ai se prândesci cu mine; vom vorbi totu d'ua dată de afaceri... ce dici?

— Dici, domnă... cum voesci...

Scii bine că n'amă nimic a-ți refusa. După câte-va minute, d. Daumas și marchisa ședeu faciă n'faciă la mesă. Furtura era servită și amindoul erau gata a-i face onore, cându uă teribile lovitura de ciocan scudui porta cea mare și făcu se resune casa din cavină (pivniță) pină în podu. Marchisa și notariulu se uită unu la altu impetriti, ca cumu ar fi voită se întreba ce e. Amindoul aveau acea-și cugelare și erau se-și adreseze, ca a-și întreba. N'avură timp d'a vorbi. În momentulu în care deschideu gura, u-

chemond, ce guvernă la rândulu seu Francia și pe nemiculu iei rege; în fine, favoriulu seu La Trémouille, care trata pe rege c'a p'unu copil smințitu, îl perdu cu totulu în opiniunea lumii; daca Provedința nu trâmitea pe Joana d'Arc, ca se scape Francia de englesi, tronulu și patria erau în pericol; și cu tôte acestea, regele nemicu nu făcu nimcei se scape pe Eroina din captivitatea Englesilor, cari o arseră de viu!

Venim la Ludovic XI, (1423—1479) tiranu crudu, perfidu, superstitiosu vindicativu, fără onore și demnitate; în fine regele cel mai pfa-cutu. Masima lui favorită era:

Cine nu scie a se pfae, nu scie a domni. Lingușia poporulu cându avea nevoia de poporu; și-lu strivia cându n'avea interesu de dînsulu.

Consiliarii acestui rege sinistru aveu caracterulu stăpenui lor: Olivier Le Dain (bărbăciulu seu), Tristan l'Hermitte, și cardinalele La Balve, erau câte trei instrumente pasive și vile ale crușimelor sale. Istoria îl bănușce de asasinu al fratelui seu celui mai junu.

Trecem la fiulu acestuia, la Carol VIII (1470—1498), omu slabu de spiritu, și care nu sciea nici se scria nici se citescă, cându s'a urcatu pe tron: tată-seu îl ținea într'adinsu în orbire, suptu cuvântu că unu rege a desulu de procopsitu cându pôte înțelege frasea latină:

„Qui nescit dissimulare, nescit regnare.”

Cine nu scie a se pfae, nu scie a domni.

Carol VIII respingea tôte consiliile celor buni, și urma numai p'ale domesticilor sei. Necapabile a se conduce singuru, cumu putea conduce pe ceilalți? căma guvernulu fu lăsată cu totulu pe mâna d. de Beaujeu, ingrijitoriulu copilariei sale, care domnia ca unu despotu asolutu. Dupa 21 de ani, luă în fine căma Statulu; în mână dar spiritulu seu nu făcuse nici unu progresu: ocupațiunea lui favorită era romanele și petrecerile desfrânate. Ii plăcea se imite pe Orlando furioso, și se se compare cu Carolu celu Mare (Charlemagne). Confidenții sei intimi erau valetulu seu de cameră ce ajunșe cambelanu (Etienne de Vesc), și unu fostu-comisă din timpul lui Ludovic XI, (Guillaume Briçonnet). Acesti oameni de nimic guvernă Francia pină la mörtea regelui, care muri disprețutu de toți.

Venim la Carol IX, autoriulu oribilei măcelu cunoscutu suptu numele La Saint Berthélemy. Educațiunea acestui rege fusese ingrijită; avuse de preceptoriu pe Jacques Amyot, unulu din cei mai dinstinși bărbați ai epocii. Avea și ore care a-

șia săle de mănecare, cu violință impinșă d'a față d'ua mână viguroasă, se deschise cu scomatu, și doi omeni apărură d'ua dată.

La astă apărere neasteptată, cei doi oșpeți se rădicară în acelu-și timp, ca cumu, aru fi fostu mișcați d'unu acelu-și resoltu. Amindoi eră d'ua palore ca d'averosă.

Cei doi omeni steteră nemiscați în uși.

Mirarea se citia pe tôte figurele, erau câte patru în piciora, muți, privindu-se, oprindu-și suflarea. Părea că le e frică a rupe tăcerea.

Tôte acestea ținură unu minutu. Căutătorele lor se crucișară... unu strigătu se rădică d'ua dată din ambele părți, și îndată cele patru persoane căpură unele în brațele altoru a-

Acesti doi omeni ce veniau așa fără veste, voi, amici cititori, îi cunoșceți: i-ai vedutu în dimineața ace-

plicare pentru poesă: la curtea lui s'a ilustratu poetulu român Mărăci-nenu, cunoscutu în Francia suptu numele de Ronsard. Devisa sa era justia și pietatea; aceste cuvinte se citeau pe tôte obiectele regali. Dotatu c'ua frumosă natură, c'unu gustu pasionatu pentru arte și științe, și c'ua animă deschisă la tôte inspirațiunile generose, acestu rege aru fi făcutu fericirea Francei, daca aru fi avut altă mamă și alți consilieri. Mama lui era Catherina de Medecis, femeia ultra ambițioasă și vindicativă, în vinele căria-circula sângele Borgiei. Consiliariulu seu intimu era unu Italianu a-nume Gondi, ce ajunșe maresăle din morariu: spiritulu intrigante și sufletu negru, instrumentu orb al tuturor nelegiuirilor Caterinei de Medecis.

Istoria acestui rege se împarte în două perioade: de ce ani (1560—1570) a domnit ca unu părinte, ajutat de consiliile unor bărbați onorabili ca episcopulu de Montluc, Amyot, și celebrulu l'Hopital, cancelariulu Francei suptu Enricu II, Franciscu II și Carol IX; în a doua epocă de patru ani (1570—1574) Carol IX, a domnit ca unu Nerone, avend de consilieri pe Gondi și pe mairă-sa, carili îndemnară la acte ca măcelulu oribile din ziua Sântului Barthélemy (24 Augustu 1572).

Vânătoarea devenise pasiunea sa, cărea-c consacră totulu. Acestă petrecere îl familiarisase atât de multu cu sângele, în câtu simția uă viuă plăcere a rețea, c'ua singură lovitură de cuțitu, găturile măgarilor ce înținea în calea sa. Curtisanii aplaudau la această dibăcie regală, care deveni pasiune. Exemplulu regelui fu imitatu de curtisani. Maresălulu Strozzi se lăudă c'a inecat în Sena, într'ua singură di, 800 fete publice. Cunctabilele Montmorency, intrerupea rugăciunile sale ca se dea ordine de mörte. Tavanu, unu soitariu al regelui, fu ridicatu la rangulu de maresăl, fiindu că distra pe rege cu salturile sale mortale.

L'Hopital, din sinulu singurătății unde se retrăsese, scria regelui și Caterinei de Medecis:

„După ce ve veți îmbuiha de sinage și de nelegiuiri, ve veți gîndi pôte „la restabilirea păcei; daru atunci va „fi PREGĂTIT! Nu va mai fi a- „tunci nici tron, nici dinastie, pôte „nici Francea! Curtisanii cari adu se „terăscu la picioarele vöstre, mäne ve „voru trăde, ve voru abandona: eru „preținși vöstri aliați, voru împărți „mäne averile vöstre.”

Spre respunere, regele ordină măcelulu de la 24 Augustu 1572.

Din noptea acestă fatală nisce friguri ardente consumă viața lui Carol. Veți diariulu Concordia No. 13 redigiatu de d. C. Crețulescu, la 1857.

Lei-ai di la Aix, dejunându împreună și plecându.

Umulu este fiulu marchisei, se numesce Paulu Desolme.

Celu-ialtu este nepotulu d-lui Daumas, se numesce Enricu de Lorigus.

Marchisa, seu d-ra Desolme, totu una face, ține, multu timp pe fiulu seu strindu pe anima sea. Ilu impoveră de mângăiri și nu se putea sătura de sărutările sele. Ea iubia așia de multu pe Paulu!... elu era așia de frumosu, așia de bunu... și apoi nu era elu ore singura iei afecțiune, singura ființă pentru care anima sea a bătutu yrluă dată!... Și ea ținea p'astu copilulu iubit, pe sinulu seu de mamă.

Ea putea, după optă lune de lipsă, cari-l părea c'au duratu optă secle, se-lu vedu în voi și se-lu contuple. D'aceea ea era în culmea buouriei. Nu esistu cuvinte spre a arca firi-

IX, cari friguri, unite cu mustrea cugetului, și cu venulu Borgiei ce circula în vinele sale, îi scurtară vieța; muri în etate de 24 de ani, ducindu cu sine în mormintu blestemele poporulu și dispreciulu istoriei ș'alü omenirii întregi.

Deschidem acum istoria Angliei.

În No. de la 18, 22 și 27 Martie trecut, s'a doveditu în această foice că consilieri ca Strafford și ca Maria Antönetta au condus la eșafodu principii ca Carol I, al Angliei și ca Ludovic XVI, al Francei; eru consilieri ca Polignac și ca Guizot, au făcutu a merge în esiliu pe Carol X, și pe Ludovic Filip al Francei.

Vom vorbi aci de Iacov I și Iacov II, ai Angliei. Iacov I avuse de preceptore pe Buchanan, și încă de micu, își făcuse despre natura și drepturile autorității regale nisce idei esagerate.

Iacov I credea că puterea unu rege vine d'a dreptulu de la Dumneđu. Acestu principe fu pe rând jucăria partitelor; abandonă pe Maria Stuart, infortunata lui mamă, la resbunarea crudei sale surori, Elisabeta regina Angliei. Ajunșu pe tron, prin influința ministrului Cecil, Iacov I, deveni nesuferitu, prin despotismulu seu, prin slăbiciunea caracterulu, și prin afecțiunea sa pentru favoriți miserabili; în fine, într'unu anu nemulțumi tôte partilele. Aversiunea sa pentru orice ideile liberale îl făcea se persecute chiaru pe intii sei; în fine otări a guvernă ca rege asolutu; închise parlamentulu și usurpă drepturile reprezentățiunii naționale; daru poporulu se opuse a plăti contribuțiunea, ce nu era votată de parlamentu. Spiritele fierbeu, revoluțiunea era în aer; regele speriatu de furtuna ce uă rădicase consiliile favoriților sei perfidi, potoli poporulu, restabilindu parlamentulu în tôte drepturile sale. După mai multe acte de despotu fantasticu, Iacov I, muri, disprețutu de tötă lumea, lăsind eșafodulu în moștenire fiulu seu, Carol I.

Iacov II, urcindu-se pe tronulu Angliei (1688) dete asigurare formală coniliulu seu că va respecta libertățile publice; daru deveni și elu despotu ca tatălu seu, care murise pe eșafodu, ș'a căruia mörte nu i folosise de nici unu învătămintu. La 1688, simțindu că poporulu voiesce a-lu resturna, spre a urca pe tron p'unu frate alu seu vitregu, Iacov II, coprinsu de frică, revocă tôte ordinanțele, celu făcuseră urciosu în ochii națiunii. Era tardiu! Chiaru curtisanii lui ilu abandonară; elu fugi în Francia cu familia sa; de unde se încercă să sucesu, a recăpăta unu tron pierdut de bună voie: fiindu că voise a doinni contra instituțiilor liberale ale Angliei, contra voinței poporulu.

Și cumu mörtea pe eșafodu alu

rea sea. Nevoie, grijă, superări, temeri, averea perdută, totu era uitatu în acestu momentu. Ea era fericită.

Din parte-i, onestulu d. Daumas nu mai putea de bucură, era câtu p'aci se sară; fericirea sea era așia de viuă, așia de adeverată în câtu bunulu bețrănu părea întineritu cu 10 ani. Elu iubia așia de multu pe Enricu, fiulu soru-sei. Și cugetați că elu venia din India și-lu suprindea pe neasteptate, în momentulu cându nici nu visa despre acestă. După cel-lu îmbrăoșia de se sătura... ilu ținea de mäne și-lu privia, cu ochii umeși, abia putndu vorbi, așia de mare era emoțiunea sea.

Cei doi juni miscați d'acele-și simțiminte, erau suptu acele-și impresiuni.

Cându primele expansiuni ale animiei fură satisfăcute, marchisa s'apropia de Enricu, îl sărută fără se dica nimic, ca uă mamă, apoi ilu feli-

Carol I, n'a folositu fiulu seu Iacov II, totu astu-felu mörtea lui Ludovic XVI, pe giloină și esiliulu lui Carol X și Louis Philip al Francei, n'au folositu unor principii despoși și perfidi ca fiulu lui Bomba, și Otton al Greciei.

Se lăsăm daru p'asemenea despoși să se ncuungiure cu consilieri demni de dînsii, cari se-i îndemne la acte ce-i ducă acolo unde au dus faptele lor pe ex-regii Neapolei ș'al Greciei.

Asemenea tirani nu învătă nimic, nu uită nimic, fiindu-că nu ținu contu nici de lețiunile istoriei, nici de consiliile Presei, nici de voturile Camerelor, nici de murmura poporulu, nici de suspinele și blestemele celor împilați.

„Lăsați, zice istoria, p'asemenea tirani, se-și spargă capulu de stâncele revoluțiunii; numai ei singuri suntu în pericol; națiunile adu se rădică curindu din căderea lor, prin chiaru apăsarea tiranilor lor.”

Nu putem termina măg bine partea întea a articolulu nostru de câtu cu următoria anecdota.

Unu rege al Francei avea unu bufonu (soitariu). Toți suveranii Europei occidentale avură pină la 1789 bufonii lor precum au mai toți suveranii Oriintulu soitarii lor.

Într'ua di regele privea d'ua uă ferestră a palatulu poporulu ce circula pe strade; soitariulu seu, care ședea la spatele regelui, îi dise: — Sire, ce ai face Maiestatea ta cându totu poporulu francesu ar dice au și numai singur Maiestatea ta ar dice da?

Regele, care înțelese fineția cuvintulu, ordină se puia pe bufonu la areștu pentru 24 de ore.

Într'adeveru, daca nu s'aru găsi omeni mișei cari se susție actele arbitrare și crude ale tiranilor, tiranii n'ar putea eșista unu minutu.

Dacă toți ar dice tiranulu, ca unu singuru om: nu! tiranulu s'aru conforma îndată voinței generale.

Din nefericire, în orice societate, se găsecu omeni mișei cari susțin pe Principii mișei, și pentru unu interesu particularu, ș'adesea de vanitate și resbunare, acei pucini mișei sacrifică marele interese ale națiunii, sacrifică viitoriulu a milioane de indiviși, și până n' sfirșitu se perd ei însii.

C. D. Aricescu

INSURECȚIUNEA POLONĂ.

De epre planurile combinate între partia acțiunii a Poloniei și a Rusiei găsim în diariulu vienezu „General-Correspondenz” unu raportu din frontieră polonă, care aruncă mai multă lumină asupra situațiunii actuale și n' care găsimu celu pucinu unu începutu de singura politică salutară, după noi, de solidaritatea popoarelor. Acestu raportu dice:

de întorcerea sea fericită și-lu ruga se remăia la prându.

D. Daumas, în timpul astu schimb de complimente, stringea mâna lui Paulu cu tötă energia ce mai avea.

Enricu se scusa cu politeță cătră marchisa că nu pôte primi invitarea sea amicale, și fiindu că ea voia se insistă, junele o opri c'unu cuventu. — Cunoscu, îi dise, simțimintele de venerare ce am pentru mama, și iubirea sea pentru mine, domnă, trebuie se înțelegi că n'amă vedutu-o de trei ani și că unica mea dorință este d'a o îmbrăoșia. Ea vo fi așia de fericită de întorcerea mea, în câtu ar fi superată pe mine de aru sci că i-am furatu de ce minute din fericirea sea oprindu-mi aci... Te rog daru nu me mai opri.

Du-te, copilulu mbu, du-te, îi dise marchisa, care înțelese dreptatea acestu raționamintu inspirat de iubirea fișcă. Du-te de-și veți mama, ai cuvintu.

Enricu salută și eși.

(Urmare în No. viitoru).

Clément Renous.

„Este cunoscut că pucini după rebelele Napoleonice s'au format în Rusia societăți revoluționare secrete, la cari au luat parte omenii d'ua pozițiune înaltă socială, precum și Principele Trubetzkoi. În alu treile deceniu alu seculului nostru aceste societăți avură ră organizațiune întinsă; în capul lor s'afiau Pestel și Rylejew. Planul lor era a face din Rusia, prin revoluțiune, unu stat federativ asemene cu staturile unite ale Americii, unu stat compus d'unu număr de republice de origine slavă, la care însă se voru admite și alte țere, și mai cu sémă principatele Dunăriane. În nisece asemeni împregiurări, și fiindu că nu se punea temelii pe uniune, era unu lucru naturale, că chiar d'atunci partita rusescă a acțiunii căuta a se înțelege cu a Poloniei. În anul 1825 s'au ținut la Kiew doue adunări între împunernicții organizațiunii secrete a Rusiei și a Poloniei; cari însă n'au produsu nici unu rezultat din cauza neîncrederii reciproce, mai cu sémă din partea polonilor și fiindu că acesti din urmă pretinuseră a întinde statul polon și peste provinciile vechie polone, precum și întocmirea unei monarhie constituționale, lucru ce era în contradicțiune cu proiectul rusilor cari doriau unu uniune de republice. Aceste dificultăți nu se puteau învinge atunc.

„Astăzi s'afiau în capul partii revoluționare rusesci doi bărbați sperimentați, Herzen și Bakunin; societatea secretă formată d'acea partit se numește „Zemlja i volnost” (țera și libertatea) și programa ei este înaintea de toate desevirșita emancipare a țeranilor și împroprietărirea lor, adică scopuri sociale. Nu putemă meconosece, că îmboldirea acestei societăți a contribuit multă la grăbirea pasurilor analoge în acea direcțiune din partea guvernului rusesc. În a doua liniă, tendința ei este resturnarea guvernului actualu rusesc și formarea unei federațiuni de state de origine slavă, adică unu stat federativ formându unu unitate, ci federațiune provincierilor imperiului rusesc, transformate în republice. Cu această modificare vechiei programe, un înțelegere cu polonii ajunse mai ușor, d'acea partita rusescă putea face toate concesionile în privința fostelor provincie poloni, presupunind că acestia se voru declara pentru această. Astufel se întocmi unu corespondință între ambii capi, în cari comitatul centrale polon s'a pronunțat mai întei pentru desevirșita emancipare a țeranilor, și apoi pentru principiu că fără care naționalitate va păstra dreptul d'a decide ea însăși de organizarea sa, cerind pe bnae acestu principiu anesarea vechielor provincie polone, însă cu deplina libertate d'a decide ele inele de voru rămâne unite cu Polonia sau d'a se constitui după propria lor voință.

„În această epistolă se desemnă Polonia ca „Uniunea Polonilor, Lithuanianilor și Ruthenilor, fără nici unu ogeoniu a uneia din aceste popore.” Se scie că Ruthenii locuiesc Podolia, Volhynia și Ucraina. În acea program se pronunță încă desființarea ori cari deosebiră a stărilor înainte tea legiu. Despre forma de guvern nu este nimic stipulat. Această epistolă a comitatului centrale polon făcu asupra capilor revoluțiunii rusesci unu întipărire foarte favorabilă și au răspuns printr'ua epistolă de la 10 Octobrie 1862, în care exprime cea mai caldă simpatie și doriau unei înfrățiri formale a partii revoluționare rusesci cu cea polonă. În același timp a trimis redacțiunea diariului „Kolokol”, (clopotul) unu epistolă adresată către oficiarii rusesci în Polonia, a cari coprinde de capetenia este că atât oficiarii rusesci, cât și polonii se facă totu cele este cu puțință spre a opri unu izbucnire pregrăbită și fără timp a revoluțiunii, daru că, cându va fi sositu timpul, oficiarii rasi nu numai se nu combată în contra polonilor, dar se ie parte pentru diuși, fiindu că nu este cu puțință a începe în propria sa patriă unu nou de libertate și a arunca în același timp

fringhia peste ghutul vecinului. Totu d'ua dată se invită a mănșine severu principiu emancipării țeranilor și dreptul liberei dispozițiuni a provinciilor, și a merge uniu cu polonii pe câtu timp nu se voru depărta d'aceste principie. S'arită încă că unu necesitate asolută un viitoru constituțiune federativă. Se invită a exercita în acestu sensu asupra soldaților lor cea mai mare înțurire. În fine, li se recomandă păstrarea independenței alianței rusesci și ajutorul reciproc spre a ajunge la scopul comunu, la renascerea Rusiei. Ca momentulu priinciosu pentru rescōia generală se desemnă primăvera 1863, punctulu de întōrcere alu revoluțiunii sociale rusesci, pregătită de guvernulu rusesc, daru fără intențiun sincere.

„Dacă va izbucni rescōia mai înainte în Polonia, libertatea nu va căștiga; va fi unu ruină pentru poloni și va întârșia operele nōștră în Rusia.” Guvernulu rusesc însă avea cunoscința d'această programă, d'acea-a — după cumu însuși a mărturit — nevoind a preveni insurecțiune prin concesionu întinse, a căutatu s'o sugruma înaintea naserii sale și a alesu pentru această recrutațiune, ca, de nu va pute se suprima mișcaro, celu pucini s'o silēsă a izbucni înaintea timpulu fixat, sperand că va fi mai lesne s'o biruēsă. Daru rezultatulu a fostu altulu; tocmai împregiurarea că guvernulu n'avea încredere într'ua parte a propriilor sei oficiari, ilu silia a lăsa soldaților prē multu libertate și această provocă cunoscutele crudiți, și aceste crudiți a rândulu lor făcū din insurecțiune, care la începutu, de și urmăria tendințe naționali, nu era generale și nici populară în toate clasele populațiunii, unu rescolă generală, la care mai venia ca unu putericu auxiliariu elementulu religios. Pe d'altă parte multu oficiari rasi trecū în rândurile insurecționerilor și această împregiurare, dimpreună cu simpatiele militarilor francesi, este unu din cauzele principali, că polonii dispun astăzi de comandanți capabili și cu cunoscințe militare, unu împregiurare, ce pină acum n'a fostu în destul de apretuit. La începutulu rescōiei se putea găsi abia pentru câte-va bande oficiari capabili, astăzi există în Polonia 150 diferite corpuri și despărțiri și fapta a dovedit că atât organizarea întregă, mai cu sémă prin generalulu Wysocki, cât și comandarea în parte este în mănē forte capabil. Un altă urmăre a acestei uniuni, au fostu expedițiunile baltice, despre cari nu voi vorbi mai pe larg. În fine este unu fapt că în Rusia se pregătesce unu corp auxiliariu pentru poloni, cari însă nu va trece peste numărulu de 6,000 omeni. Un revoluțiune în Rusia mare nu este probabile, fiindu că partia revoluționariă nu are acolo terim în clasa proprietarilor, daru în Rusia mică domnesce unu mare agitațiune, care dintr'unu momentu intr'altulu pōte izbucni.

Despre creditu și bănci.

III.

„Totu vitorulu economiu alu secululu unanu se contine în ale trele vorbe: lucru, capitale, creditu.”

Bandrillard. Banca nu este unu ruină, este unu sciință.

Gilbard. (Practical treatise.)

(Veđi No. de ...)

În articulu trecut am vedutu că unu de injustu, de păgubitoriu și periculosu este pentru comerțu a se acorda unu singuri companie privilegiulu de a fonda bancă de circulațiune, în cele de față vomu espune faptele istorice ce confirmă dișele nōștre, începind cu banca Franciei, și apoi vomu veni la banca Londrei.

Amu vedutu cumu banca regale a Franciei se ruină în 1720. După această trecură 56 ani, și cu propriile se resurse se institui în Francia unu casă de scōmptu cu unu capitale de 7 milioane și jumătate, care în 1779 printr'unu decretu alu consiliulu fu urcatu la 12 milioane și fipsandū interesulu la 4% în timpu de pace și la 4½% în timpu de resbeșu. În 1787 astă casă fu reorganizată, mărindu capitalele cu 70 milioane prin noue subscripțiuni, și se acorda unu privilegiu pe unu timpu de 30 ani pentru emitere de bilete de bancă, daru totu de unu dată fu silită a da

guvernulu nă sumă de 70 milioane sub pretestu de asigurarea publiculu.

„Suptu pretestu de unu garanția a particularilor pentru biletele puse în circulațiune, a caror sumă se urca la 98 milioane, aceste dispozițiuni punea mai totu capitalele întregu alu casei de scōmptu în mâinele guvernulu, ne lăsandū de garanția creditorilor sei nimicū altu de câtu unu creditu publicu destul de șiovăitoru. Trista stare a financelor Statulu avu de efectū a compromite d'ua dată cu ruina lor și creditulu acestu institutu.”

Casa de scōmptu după această reformă n'avu de câtu unu viață turburată și nesigură, nu mai putu aduce comerțulu de câtu puținē avantaže și fu desființat la 4 Augustu 1793 printr'unu decretu alu convențiunii.

După încetarea cataclismulu revoluțiunii francesce, care schimbăse fația Europei, se formară mai multe instituițiuni de creditu, avandū de scopu a scōmpta efecte de comerțu, și a scōte bilete a vista și la purtătoru; aceste instituițiuni aduseră destule serviciiur comerțulu și începura a prospera. Un mică crisă comercială însă începu a se simți, care era unu consecuință a turburărilor politice și guvernulu găsi în această crisă unu pretestu d'a schimba regimulu bancariu suspendandū toate instituițiunile de credit căte existau și din unirea mai multor bănci se fondă banca Franciei printr'ua lege promulgată la 24 gernalu anul XI (14 Aprilu 1803), care între altele conținea dispozițiunile următoare:

„Art. 1. Asociațiune formată în Paris suptu numele de banca Franciei și avea privilegiulu exclusiv de a scōte bilete de bancă suptu condițiunile enunciate în prezenta lege.”

Privilegiulu acordatū băncei avea unu durată de 15 ani.

Adeveratul scopu alu guvernulu, acordindū acestu institutu monopolulu nu era interesulu publicu, ci de a crea prin bancă unu instrumentu ași procura banu la trebuință. Pentru acestu sfârșitu capitalulu băncei fu urcatu la 45 milioane, împărțitū în 45,000 acțiuni, capitalu de care comerțulu nu avea trebuință. Monopolulu băncei era decretatū în 1803 și în 1804 banca avea deja obligațiune de ale guvernulu de unu valōre de 30 milioane. La finitulu anul XII-le beneficiurile, ce banca pusesse în rezervă, au servitū la cumpărarea altor 250,000 fr. de rentă (rentes) a debitulu publicu. Tote aceste debite, tote aceste relațiuni cu tesaurulu publicu, spaimantă și preocupă forte multu opiniune publică. Și în 1805, respandindū-se șgomotulu că Napoleon ar fi luatū cu dānsulu tote fondurile metalice ale băncei, toți posesorii de bilete alergară la bancă spre a le converti în moneta. Dibăcia directorulu băncei limitindū operațiunile de scōmptu, izbui a conjura pericolulu, daru totu nu putu împedica crisa comercială, ce veni îndată, și banca se vădu silită în fine a limita plata biletelor sele numai la unu sumă de 500,000 fr. pe di.

D. Peles (de Lozard) descrie în termeni urmatori această crisă a anul 1805:

„Biletele perdură până la 10%. Ordinea nu se restabili de câtu după unu lună, prin intrarea fondurilor în casa băncei, și prin confiența ce sucēsul armatei dete creditulu guvernulu. Mai multe cauze au contribuit a produce această crisă, dar mai cu sémă: Acumulațiune în mâinele băncei, unu prea mare număr de obligațiuni ale guvernulu sau ale procuratorilor sei (ses fournisseurs). Obligațiune ce ministru impuse băncei de a mări emisiunea biletelor sele pentru a favorisa operațiunile imprumuturilor. Grămădirea militarilor și aploiaților, cari alegeau la bancă a lua banu pentru a intra în companiă.”

Oare această crisă, aceste perturbățiuni comerciale, prin urmăre aceste pierderi a fi pututu avea locu, dacă banca n'ar fi fostu legată de guvern, dacă ar fi existatū libertața bancariă? Nici, căci atunc băncile fiindu independinte de guvern, acesta n'ar fi pututu suptu nici unu pretestu ale priva de capitalurile lor, și totu de unu dată nu s'ar fi pututu respāndi nici unu panică. — Dar guvernulu francesu, în

Gautier. Des banques et des institutions de credit. (Encyclop. meth. de droit.)

Opinion de Napoleon.

locu de a preveni repetirea unei asemenea șgudiri, dandū băncei mai multă independență, nu se mulțami cu întimitatea raporturilor ce avea cu această instituițiune în 1805, ci printr'ua lege de la 22 Aprilu 1806 strinse și mai multu aceste legături prin dreptulu ceși însuși d'a numi d'a dreptulu pe guvernori și vice-governori băncei cari aveau în mână loră direcțiunea tuturor afacerilor, ce mai înainte erau în competența comitetulu centralu. Prin acea lege capitalulu băncei fu urcatu la 90 milioane și privilegiulu său prelungitū pentru 25 ani.

În fine, în 1848 prin 2 legi din 22 Aprilu și 2 Maiu, fură desființate și băncile departamentale ce se fondaseră în 1817 și fură unite cu banca Franciei carei se acordase celu mai asolutu monopolu, luandū unu pozițiune suverană și Domințore peste totu comerțulu. În această nouă fase banca Franciei vedu crescandū capitalulu se de la 67,900,000 franci la 93 milioane, circulațiunea biletelor de la 350 milioane se urca la 452. Totu privilegiulu însă și beneficiurile ce guvernulu i acorda n'avu altă oosecunță de câtu a mări strinsele legături ce avea cu dānsulu. La 31 Maiu 1848 banca-i imprumutase deja 50 milioane, la 5 Maiu i imprumută unu altă sumă de 30 milioane, la 3 Iunie acordă guvernulu unu creditu de 150 milioane din cari acreditatul luă îndată 50 milioane. Cetățile Parisulu, Lionulu și alte stabilimente publice dobandiră unu creditu de 20 milioane. Care fu consecuința tuturor acestorua? Suspenderea plăței biletelor, care fu autorizată printr'unu decretu din acestu anu.

Vorbindū de banca Franciei, citatulū economistu Bocardo dișe:

„Din unu stabilitmentu, destinatū a ajuta comerțulu și produțiunea, deveni unu instrumentu curatū politicu, unu nișlocu alu financelor și alu guvernulu. Aici, ca în alte părți, ca totu d'una se stipula între bancă și statū unu seră neinteruptă de contracturi, avandū tote de scopu a asigura acelia monopolulu și acestia mari ajutoru. Publiculu plătește cheltuiala.”

Din noțiunile date pină aci, cređu că se pōte lesne înțelege cumu monopolulu de bancă nu pōte avē altă consecuință de câtu unu strinsă legătură cu guvernulu, care face ca operațiunile sale se oscileze și se respāndescă panica în publicu ori de câte ori statulu se afi în vr'ō incurcatură politică, care aduce cu sine decretarea cursulu forțatū alu biletelor. Se trecem acum la banca Englițerei.

De nu vomu considera banca de circulațiune din Stocholm, banca Londrei fu prima care fu instituită în 1694 de William Paterson, după unu proiectu a doctorulu Hugh Chamberlain. Scopulu principalu alu acestei instituițiuni, era de a procura guvernulu banu, prin unu asemene nișlocu, ce-lu credea mai puținū odiosu. Sau cu alte cuvinte instituițiune acestei băncei nu fu de câtu unu expedientu de a realiza unu imprumutū de 1,200,000 livre sterlingi câte 8%, adică capitalulu totalu alu băncei. Prin această plată banca sa acționerii sei dobandiră privilegiulu exclusiv de a pute pune în circulațiune bilete de bancă, a scōta efecte de comerțu, a primi deposite etc. Banca se însărcina în același timp, în contra unei mici retribuțiune, de a plăți interesele debitulu publicu și cu ore cari alte serviciiur ale tesaurulu. Care fu însă capitalulu cu care banca se asardă a începe dificala operațiune de bancă de circulațiune? Cu 96 mii livre sterlinge ce guvernulu se obliga a-i plăti anualu, interesulu capitalulu câte 8%, și 4 mii livre sterlinge plata administrațiunii pentru afacerile ce tesaurulu i incredințase, adică în totalu unu capitalu de 2 milioane și jumătate de franci (6,875,000 lei). Și fiindu că operațiunile băncei, nu pōtu fi sicure de câtu numai atunc cându biletele suntū garantate de unu capitalu, ce trebuie să existe în casele stabilimentulu ce le pune în circulațiune, este lesne de esplicatū cumu banca Londrei de la începutu avu unu existență nesigură, inspirindū publiculu mai multe temere de câtu încredere. Trecură abia doui ani și în 1696 banca fu amenințată de unu crisă, biletele sale perdură 20% în circulațiune, cându pe de altă parte honorile statulu și obligațiunile sale

perdeau 40, 50 până la 60%. Se vedu în fine constrinsă a suspende plata biletelor mesură care le făcu a perde și mai multu din valōrea lor, tristă consecuință a monopolulu, daru singura mesură, ce potu adopta spre a evita ruina ce o amenință. Daru nu putu scāpa de această crisă de câtu, printr'ua autorizatiune a guvernulu, mārindū capitalulu se cu unu nouă descripciune de acțiun de unu valōre de 1,001,171 livre. Vedandū eficacitatea acestei mesuri, guvernulu i acorda necontentū și banca mări din nou capitalulu se prin alte suptscripțiuni. Nu era banca ce profită d'această māriri a capitalulu, fiindu că tote sumele le absorbases tesaurulu publicu prin noue imprumuturi nereimbursabile, priimindū numai unu interesu anualu. Până în 1746 banca imprumutase guvernulu 11,686,000 livre sterlinge! În anul 1745, cându principele Eduard pretindea corōna Englițerei în capulu unei armate de Scoțesi, guvernulu engleđu se afi în mari încurcatură, sōrta băncei se afi legată de a sa, publiculu se înspāimintă și nu era departe a se decreta din nou cursulu forțatū alu biletelor, cându 1,146 comercianți însemnați se obligară printr'unu înscrisu a primi biletu băncei. Această mesură și victoria de la Culloden, avurū unu efectū salutaru. Crisa trecu, se apropia însă unu a treia care fu unu din cele mai disastrōse. (Urmarea pe mănē.)

Genova. A. VERICIANU.

Domnule Redactore!

„Astăzi, după 19 ani de la publicarea istoriei Romāniei de domn I. A. Vaillant, întimplindū-se a citi această scriere a numitulu autoru, am socotitū de neaparatū trebuință a face rectificarea următoare, de și tirđie.

În volumulu II pagina 371 d-nu Vaillant dișe: „Banchierulu Meytani datorēdă Statulu doue-spre-dece milioane; daru stringerea acestei datorii lāsandū-se, de buna plăcere a ospodarulu, asupra consilierulu Mavros cu unu beneficiu de 10 la % dupe plata totale; acesta respunde numai 3,000,700, din care își oprește 10 la % și nu s'a mai audțit a se vorbi de rest. „Între ceea ce privește țifra colosale a datorii casi Meytani către Statu domnu Vaillant nu se înșală; intru ceea ce privește însă modulū defaceri acestei întregi datorii, autorulu nefindū destul de luminatū, pōte, asupra acestui punctu, lāsă a se înțelege că s'a urmat unu escamotagiū.

O asemenea insinuație, putandū lāsă în spiritulu cititorilor ore-care bănuială, și această privindū de aproape onnoarea familii, cređu de trebuință, pe data ce cetii menționatele linii, a rectifiā orōrea ce de sicuru domnu Vaillant a comisū din neștiință. Declarū dar că multu mai înainte de publicarea istoriei sele, încă din anul 1838, după mōrtea răposatulu meu frate Baron Ștefan Meytani, plata într'egă a datorii casi Meytani către Statu de done-spre-zece milioane s'a efectuatū cu religiozitate, prin silințele constante ale josū-semnatulu. Și această va putea-o constata ori cându registrele onor. Ministeriu alu Finanțelor.

Istoria, domnule Redactore, fiindu oglinda în care posteritatea vede faptele fiă-cărūia, ne pōte absolve sau condamnadupe eam istoricū vor relata aste fapte cu esactitate sau nu; această dar rectificarea era de neaparatū trebuință.

Priimiți ve rogū, domnule Redactore, încredințarea osebitei mele considerațiuni. Baron G. Meytani.

CURSULU D-lui VAILLANT.

Despre originea instituițiunorū omenesci.

Mănē, Duminică 28 Aprilu, d-nu Vaillant are se vorbēsă despre Japon, va da cuvintū de numele se, precum și de fantastica sa nascere. Va face se înțelegă, va numita Sinto și cumu organizațiune sa atatu politică câtu și religioasă este întemeiată pe sfera cerulu, pe calculele anulū.

Prin descrierea minunatelor orașe Minko și Yedo va dovedi de unde vinu velulu Pontificilor Greco-Romāni, numele Pyramidelor și trolōrele cele moderne ale orașelor Europei, în fine va areta cumu turnulu a remasū la Japon ca simbolulu tiraniei.

